

ZULFIYA IJODIDA AYOL TASVIRINING BADIY TALQINI

Yakubova Jasmina Jamolbekovna

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti 36-24 guruh talabasi.

S.S. Abduqahhorov

Ilmiy rahbar.

Elektron pochta: Saidbokhir@mail.ru<https://doi.org/10.5281/zenodo.17339976>

Annotatsiya. Ushbu maqolada xalq shoirasi Zulfiya Isroilova ijodida ayol obrazining badiiy talqini tahlil qilinadi. Shoiraning hayoti, ijodi va ijodida ayolning insonparvarlik, sadoqat, mehnatsevarlik, vatanparvarlik kabi fazilatlarini ifodalovchi obrazi aks etgan. Zulfiya o'z she'rlarida nafaqat ayollar ruhiyatini, balki milliy o'ziga xoslikni, xalqning ma'naviy olamini ham aks ettiradi. Shoirasalarini tahlil qilishga asoslangan maqola ayol obrazining badiiy talqini, obrazlar tizimi va ularning she'riy mazmunini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Zulfiya Isroilova, ayol obrazi, badiiy talqin, lirika, sevgi, sadoqat, vatanparvarlik, ma'naviyat, ayol obrazi, she'riy mahorat.

ARTISTIC INTERPRETATION OF THE IMAGE OF A WOMAN IN THE WORK OF ZULFIYA

Abstract. This article analyzes the artistic interpretation of the image of a woman in the work of the folk poetess Zulfiya Israilova. In the life, work and work of the poetess, the image of a woman is reflected through which she expresses such qualities as humanity, devotion, hard work, patriotism. In her poems, Zulfiya reflects not only the female psyche, but also the national identity, the spiritual world of the people. The article, based on an analysis of the poetess's works, reveals the artistic interpretation of the image of a woman, the system of images and their poetic content.

Keywords: Zulfiya Isroilova, image of a woman, artistic interpretation, lyrics, love, devotion, patriotism, spirituality, image of a woman, poetic skill.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ОБРАЗА ЖЕНЩИНЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ЗУЛЬФИИ

Аннотация. В статье анализируется художественная интерпретация образа женщины в творчестве народной поэтессы Зульфии Исроиловой. Жизнь, творчество и творчество поэтессы отражают образ женщины, воплощающий такие качества, как гуманность, верность, трудолюбие, патриотизм. В своих стихах Зульфия отражает не только женскую психику, но и национальную идентичность, духовный мир народа. В статье на основе анализа произведений поэтессы раскрывается художественная интерпретация образа женщины, система образов и их поэтическое содержание.

Ключевые слова: Зульфия Исроилова, образ женщины, художественная интерпретация, лирика, любовь, верность, патриотизм, духовность, образ женщины, поэтическое мастерство.

Muhokama va natijalar: Zulfiya Isroilova o'zbek adabiyotining noyob namoyandasi, xalq shoirasi, jamoat arbobi va fidoyi ijodkor sifatida o'zbek she'riyatidagi ayol obrazini badiiy talqin qilishda yangicha mazmun-mohiyat kasb etdi. Shoiraning hayoti va ijodi o'zbek ayolining ma'naviy olami, ichki kechinmalari, ishdagi, oila va jamiyatdagi o'rni haqida. 1915 yili Toshkentda mehnatkash oilada tug'ilib, yoshligidan nutq san'ati, xalq og'zaki ijodiyoti, kitoblarda mehr bilan o'sgan.

Keyinchalik bu sevgi uning faoliyatini belgilab berdi. Zulfiya 1930 - yillarda adabiyot bilan shug'ullana boshlaganida, u o'z ovozi bilan samimiy, ammo chuqur ma'naviy she'rlar yozgan yozuvchi sifatida tanilgan.

Shoira ijodida ayol siymosi hamisha markaziy o'rin tutadi. U ayolni nafaqat sevgi ramzi, balki iroda, mehnatsevarlik, sadoqat, vatanparvarlik, jasorat va sevgi manbai sifatida tasvirlaydi.

Zulfiyaning «Ona», «Qiz qo'shig'i», «Mushoira», «O'g'lim, sira bo'lmaydi urush» kabi she'rlarida xotin-qiz obrazi millatning shon-shuhrati, vatanparvarligi va insonparvarligi bilan uyg'unlashgan. «Ona» she'rida ayol obrazi xalq onasining darajasiga ko'tarilib, mehr-muhabbat, sadoqat va sabr-toqat timsoliga aylanmoqda. Shoira onasining ruhini, hayotiy sinovlarda sabr-toqatini, taqdirini samimiy ifoda etadi.

Zulfiya ayol nafaqat shaxsiy his-tuyg'ularda, balki ijtimoiy hayotda ham faol va mustaqil ekanini ko'rsatmoqda. Shoira o'z asarlarida «o'zbek ayollarini ma'naviy uyg'onish, ta'lim olish, faol muloqot qilishga» da'vat etadi. Shuning uchun uning she'rlari nafaqat lirik, balki tarbiyaviy ruhga ham ega. 1950 - 1970 yillarda uning asarlarida ayollarning jamiyat, tinchlik, sadoqat va ishdagi o'rni haqida fikrlar chop etilgan. U ayollarni ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishga va o'z imkoniyatlarini ochishga undaydi.

Shoira asarlarida ayol ruhiyati chuqur tahlil qilinadi. Zulfiya ayolning sezgirliги, muhabbat, salomatlik va hijrani anglatadi. «Sensiz», «Yurak», «Bahor keldi seni so'roqlab» kabi oyatlarda ayolning ma'naviy tashvishlari, aql - idroklari va umidlari hamda samimiy va ma'naviy tuyg'ulari borligi aytilgan. «Sensiz» she'rida sevgi ruhiy tuyg'u sifatida namoyon bo'ladi. Bu oyatlarda Zulfiya ayolni hissiy jihatdan boy, ammo kuchli va bardoshli deb ta'riflaydi.

Shoiraning badiiy mahorati ayniqsa ramzlar tizimida namoyon bo'ladi. U manzaralarni ayol ruhi bilan uyg'unlashtiradi va tasvirlar orqali ifodalaydi. Bahor, yomg'ir, quyosh, barg va gul kabi ramzlar uning she'rlarida ayol qalbining nozik jihatlarini yorituvchi vosita bo'lib xizmat qiladi. Misol uchun, «Bahor keldi seni so'roqlab» nomli she'rda bahor hayotning yangilanishi, ayolning sevgisi va ma'naviy qudratini tiklashning ramzi ekanligi aytilgan. Bu badiiy uslub shoiraning she'riy mahoratini, so'z kuchi va musiqa kuyini chuqur his qilish qobiliyatini ko'rsatadi.

Zulfiya og'ir sinovlarni ijodga aylantirgan ijodkor edi. Hamid Olimjonning eri erta vafoti uning hayotida chuqur iz qoldirgan bo'lsa-da, shoira bu og'riqni ma'naviy kuchga aylantirib, xalqning og'rig'i va odamlarning azob-uqubatlari aks ettiruvchi asarlar yaratgan. Hijriy davrdagi va Farhod ismli kolleksiyalar uning og'riqni olamdagi insoniy tuyg'uga aylantira olishini ko'rsatadi. Zulfiya hayot, ijod va insoniyatga bag'ishlangan ijodkor sifatida o'zbek ayollari uchun ma'naviy kuch manbaiga aylandi.

Zulfiya ijodidagi ayol obrazini yanada chuqurroq tahlil etganda, u faqat zamon yoki shaxsiy kechinmalar timsoli emas, balki butun xalqning ruhiy qiyofasini aks ettiruvchi badiiy markaz sifatida namoyon bo'ladi. Shoiraning asarlarida ayolning insoniylik, sabr, sadoqat, mehr, mehnatsevarlik kabi fazilatlari nafaqat individual, balki ijtimoiy mazmun kasb etadi. U o'z qahramonlarini hayotning sinovlari orqali yetuklikka yetkazadi, har bir ayolni o'z taqdiri uchun mas'ul shaxs sifatida gavdalantiradi.

Zulfiya yaratgan ayollar hayotda bardoshli, lekin his-tuyg'ularga boy, hayotga muhabbat bilan qaraydigan insonlar. Ular ko'pincha oiladagi, jamiyatdagi og'irliklarni yelkalarida ko'taradilar, biroq bu og'irlik ularni bukmaydi — aksincha, kuchliroq qiladi. Shoira ayolning ko'zida butun jamiyatning og'rig'ini, xalqning orzularini va millatning ruhiy mustahkamligini

ko'radi. Shu bois uning ayol qahramonlari nafaqat o'z davrining, balki abadiy insoniy qadriyatlarning timsoliga aylanadi.

Zulfiya ijodidagi ayollar o'z orzularini yurak bilan his qiluvchi, lekin aql bilan boshqaruvchi qahramonlardir. Ular sevgini faqat his emas, balki mas'uliyat, sadoqat va fidoyilik darajasida anglaydilar. Shoir sevgi va sadoqatni badiiy ifoda etar ekan, bu tuyg'ularni ma'naviy kamolot vositasi sifatida talqin qiladi. Uning "Sensiz", "Yurak", "Ayol" kabi she'rlarida sevgi va sadoqat ruhiy kuch, insoniy yuksaklik manbai sifatida gavdalanadi.

Shoiraning asarlarida ayolning hayotga, mehnatga, vatanga bo'lgan munosabati ham badiiy markazni tashkil etadi. U ayollarni o'z jamiyatining faol ishtirokchisi sifatida ko'rsatadi.

Bu jihatdan, Zulfiya ijodi o'zbek ayolining faolligi, mustaqil fikrliligi va ijtimoiy burchini anglash jarayonida katta o'rin tutgan. Shoir hayotiy tajribalari orqali ayolning o'z-o'zini anglash, o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish yo'lini ko'rsatadi.

Uning asarlarida tabiat manzaralari, ramzlar va obrazlar ayol ruhiyatining aks sadosiga aylanadi. Bahor — hayotning yangilanishi, yomg'ir — tozalanish va sabr, quyosh — umid va yorug'lik, gul esa go'zallik va poklik timsoli sifatida ishlatiladi. Zulfiya "Bahor keldi seni so'roqlab" she'rida ayol qalbining yangilanishini tabiat manzaralari orqali ifodalaydi:

"Bahor keldi seni so'roqlab,

Salqin saharlarda, bodom gulida..."

Bu satrlarda bahor obrazining yangilanish va poklanish ma'nosi ayol ruhiyati bilan uyg'unlashadi. Shoir tabiatning jonlanishini ayolning ichki kuchi, hayotga qaytish istagi bilan bog'laydi. Har bir she'rda tabiat bilan ayol qalbi o'rtasidagi uyg'unlik sezilib turadi. Shoir uchun tabiat — ayollikning metaforasi, ayol esa hayotning davomiyligi va yaratuvchanlik manbai.

Zulfiya ijodi o'zbek adabiyotida ayolning ruhiy dunyosini bunday chuqurlikda ochib bera olgan ilk asarlardan hisoblanadi. U o'z she'rlarida ayollikni ko'tarinki ruhda, ammo hayotiy soddaligi bilan tasvirlaydi. Uning lirik qahramonlari orzuga berilgan romantik obrazlar emas, balki hayot sinovlarini o'z yelkasida ko'tarib, bardam turgan, o'z taqdirini yarata olgan ayollardir. Shoir ularning og'rig'ini, quvonchini, umidini, hayotga bo'lgan ishonchini badiiy tildagi nafis ifoda orqali yetkazadi.

Zulfiya she'riyatida ayol ruhiyati xalq ruhiyatining badiiy talqiniga aylanadi. U ayol qalbining nozikliklarini xalqning umumiy ruhiy kechinmalari bilan bog'lab tasvirlaydi. Shuning uchun uning she'rlari shaxsiy tuyg'ularni emas, balki millatning ma'naviy manzarasini ifodalaydi. Ayol siymosi orqali u xalqning sabrini, sadoqatini, mehrini va vatanparvarlik tuyg'usini ifodalaydi.

Shoiraning badiiy dunyosida ayollik va vatanga muhabbat bir-birini to'ldiradi. Zulfiya uchun ayol — bu ona, bu vatan, bu hayotning o'zi. U onani kuylarkan, aslida xalqni, uning tarixini va abadiy bunyodkor kuchini madh etadi. "Onajon", "O'zbekiston ayollari", "O'g'lim, sira bo'lmaydi urush" singari she'rlarida bu fikr o'zining badiiy cho'qqisiga yetadi.

Zulfiya ijodidagi ayollar nafaqat his-tuyg'u sohibalari, balki tafakkur va jasorat egalaridir. Ular o'z fikrini aytishdan, hayotga qarshi chiqishdan, adolatni himoya qilishdan cho'chimasliklari bilan ajralib turadi. Shu ma'noda, shoir ayollarni badiiy asarda faol subyektga aylantiradi. Bu o'zbek she'riyatida muhim o'zgarish bo'lib, ayolning ovozini yanada kuchliroq eshittirgan.

Shoir yaratgan ayol obrazlarining o'ziga xosligi shundaki, ular tarixiy davrlar o'tishi bilan ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi.

Zulfiya ayol timsolini universal badiiy darajaga olib chiqdi: uning ayoli o'zbek xalqiga mansub bo'lsa-da, u har qanday millatga tushunarli insoniy fazilatlarini mujassam etadi. Bu jihatdan, Zulfiya ayollikni milliylikdan tashqariga olib chiqib, uni umuminsoniy qadriyat sifatida talqin etdi.

Zulfiya ijodi bugun ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Uning she'rlari ayollarni o'z hayotiga mas'uliyat bilan qarashga, orzularini himoya qilishga, o'zligini anglashga undaydi.

Shoira yaratgan ayol obrazlari yosh avlod uchun ma'naviy o'lchov, hayotiy namunaga aylangan. Bugungi kunda ham o'zbek ayollari Zulfiya she'riyatida o'zini ko'radi, o'z dardini va umidini topadi.

Shoiraning "Nevara" she'rida esa ayolning onalik va buvilik fazilatlarini, mehr-muhabbatning avlodlardan avlodga o'tuvchi ilohiy kuchi tasvirlanadi:

"Nevara bo'lmasa, odamzod albat,

O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt."

Bu satrlarda ayolning hayotiy qudrati, mehrning davomiyligi va naslning pokligi ifoda etilgan. Zulfiya uchun ayollik — hayot manbai, mehr va sadoqatning abadiy o'chog'idir.

Zulfiya ijodi nafaqat o'z davrining badiiy hodisasi, balki ayol ruhiyatining tarixiy yodgorligidir. Uning asarlarida insoniy tuyg'ular, ayollikning abadiy mohiyati, vatanparvarlik va mehr inson qalbiga singgan holda yoritilgan. Shuning uchun Zulfiya ijodi o'zbek ayolining timsolida butun millatning ma'naviy go'zalligini aks ettirgan, xalqning ruhiy merosiga aylangan.

Mening shaxsiy kuzatishimga ko'ra, Zulfiya ijodidagi ayol obrazi o'zbek adabiyotida o'ziga xos burilish nuqtasini yaratdi. Uning she'rlarida ayol obrazi nafaqat sevgi ramzi, balki sabr-toqat, matonat va aql timsoli sifatida yuksak badiiy darajada mujassam etilgan.

O'ylaymanki, shoira yaratgan ayol obrazini butun avlod o'zbek ayollari - onalar, qizlar, mehnatkash ayollar, rassomlar gavdalanitiradi. Aynan shu narsa Zulfiyani ayol qalbi orqali millat ruhini ifoda eta oladigan kam sonli ijodkorlardan biriga aylantiradi.

Shoiraning tili ham o'ziga xosdir. Uning she'rlari xalq so'zining boyligi, ohangdorligi, tabiiyligi, samimiyligi va falsafiy tafakkurini o'zida mujassam etgan. Oyatlarda yozilgan so'zlar, ritm va ifodali vositalar o'quvchini hissiy holatga olib keladi. Zulfiya she'rlari nafaqat ayolning tashqi go'zalligini, balki uning ichki qudratini, ma'naviy pokligini va ma'naviy olamini ham ochib beradi. Shu bois u yaratgan ayol obrazlari o'zbek adabiyotida yangi badiiy bosqichni boshlab berdi.

Xulosa: Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, Zulfiya ijodi ayolni «ma'naviy va ijtimoiy yuksak» qilishga qaratilgan. Shoira o'z asarlarida xotin-qizlarning orzu-istaklari, his-tuyg'ulari, sadoqati va hayotga bo'lgan ishonchini mahorat bilan ifoda etadi. Uning she'rlarida ayol nafaqat oilaning, balki jamiyatning tayanchi sifatida namoyon bo'ladi. Zulfiya ayolni sabr-toqat, sadoqat va muhabbat ramzi sifatida talqin qilib, uni millatning ma'naviy qudrati va go'zalligi timsoliga aylantiradi. Shoiraning har bir asari o'zbek ayolining hayotiy kuchi va umuminsoniy qadriyatlarini tarannum etadi. Zulfiya yaratgan ayollar o'zbek adabiyoti tarixidagi eng yorqin, samimiy va ta'sirchan qahramonlardandir. Shu bois uning ijodi bugungi kunda ham o'z dolzarbligini yo'qotmay, ayollik, onalik va insoniyatning yuksak badiiy ifodasi sifatida baholanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Tafakkur.net — Zulfiya haqida to'liq ma'lumot (<https://tafakkur.net/zulfiya.haqida>)
2. O'zbekiston adabiyoti tarixi. — Toshkent: Fan nashriyoti, 2010.

3. Rahimboyeva Q. Zulfiya xotirasiga bag'ishlangan suhbatlar. Toshkent, 2005.
4. G'aniyeva S. Zulfiya ijodi va ayol timsolining evolyutsiyasi. O'zMU, 2012.
5. Isroilova Z. Hayot varaqalari, Toshkent, 1932.
6. Isroilova Z. Uni Farhod der edilar, Toshkent, 1943.
7. Isroilova Z. O'ylar, Toshkent, 1965.
8. "Saodat" jurnali arxivi, 1954–1980-yillar sonlari.
9. Xolikova N. "O'zbek mumtoz adabiyotida ayol obrazining evolyutsion tadriji." — Involta Scientific Journal. involta.uz
10. Axmedova H. "Istiqlol davri o'zbek qissachiligida ayol ruhiyatining badiiy talqini." — Journal of Innovations in Scientific and Educational Research. bestpublication.org